

Стефан Јојић

*Докторанд на Факултету политичких наука Универзитета
у Београду*

ТУРСКА ИНТЕРВЕНЦИЈА У СИРИЈИ У КОНТЕКСТУ АКТУЕЛНИХ РЕГИОНАЛНИХ И МЕЂУНАРОДНИХ ОКОЛНОСТИ

Сажетак

Спољна политика савремене Турске недавно се нашла пред два изазова који су довели до корених промена неких од конститутивних елемената спољнополитичке позиције Турске – грађански рат у Сирији приморао је Турску да редефинише однос према неким од основних принципа своје регионалне политике, док су околности проистекле из неуспешног пуча из јула 2016. године довеле до промене спољнополитичког расположења анадолске државе и заузимања знатно самосталније позиције у међународним односима. Динамика грађанског рата у Сирији детерминисала је одлуку Турске да у два наврата, у августу 2016. и јануару 2018. године покрене војне операције на северу Сирије, као и да се, од почетка рата, а нарочито од краја 2016. године дипломатски ангажује на пољу политичког окончања сукоба. Такво вишедимензионално ангажовање Турске у Сирији не представља прилику за задовољење оптимума њених дугорочних интереса, већ је профилисано и ограничено унутрашњим, регионалним и међународним околностима. Циљ овог рада је да покаже на који начин су актуелне регионалне и међународне околности утицале на карактер поменутих настојања Турске.

Кључне речи: Рат у Сирији, Турска интервенција, Штит Еуфрата, Маслинова грана, Курди, Исламска држава.

1. УВОД

Турска политика према Сирији је током различитих периода била условљена дејством више фактора, који су са различитих нивоа детерминисали њен однос према јужном суседу. Избијањем грађанског рата у Сирији, савремена регионална политика Турске, постављена од доласка Партије правде и развоја (АКП) на власт, нашла се пред изазовом урушавања, услед немогућности задовољења неких од основних принципа на којима почива. Турска, наједном, није способна да у Сирији оствари оптимум својих интереса, већ је унутрашњим, регионалним и међународним околностима ограничена и принуђена да одступи од својих стратешких опредељења. Деловање свих актера у сиријском грађанском рату, па тако и Турске, под снажним је утицајем динамике са нивоа међународно-политичког система, која и данас пресудно профилише њихова настојања. Циљ овог рада је да предочи узроке промене турске политике према Сирји након 2011. године, индетификује кључне регионалне и међународне одреднице њеног наступа у сиријском грађанском рату и објасни начин на коју су спољни фактори детерминисали свеукупно ангажовање Анкаре према јужном суседу. У ту сврху, са посебном пажњом биће обрађене промене у односима Турске са Западним савезницима и Русијом, као и питање снажења курдског ослободилачког покрета, као најважнијег регионалног изазова за Турску. Најпре, неопходно је сагледати основна обележја односа Турске и Сирије од доласка АКП на власт.

Након периода хладног рата током којег су односи две земље били на изразито ниском нивоу, крајем деведесетих, а нарочито по доласку умерених исламиста на челу са Рецепом Тајипом Ердоганом на власт у Турској 2002. године, долази до отопљавања односа Турске и Сирије. Нова спољна политика формулисана је у складу са академским и теоретским достигнућима Ахмета Давутоглуа, тада спољнополитичког саветника премијера Ердогана, и подразумевала је отварање за нова подручја, која су, током највећег дела двадесетог века, због специфичне позиције Турске унутар биполарног поретка и особености кемализма, била ван фокуса турске полити-

ке. Критикујући реактивну спољну политику Турске током двадесетог века, Давутоглу пише да се „Турска, уместо да створи имиџ регионалне силе са делотворним политичким и историјским искуством, трудила да нагласи своју позицију представника центра глобалне моћи на Блиском истоку и тако ушла у процес све већег отуђења од ове регије“. ¹ Блиски исток, коме Турска и припада је „природно место интересовања ове земље, тим пре што она настоји да се наметне као регионална сила, а у догледној будућности и као један од полова моћи у наступајућем дисперзивном поретку света...“² Један од принципа на којима је почивала политика према новом-старом суседу представљала је и политика „нула проблема са суседима“, према којој Турска треба да број отворених питања са суседима сведе на нулу, како би у мирном и стабилном окружењу могла да оствари своје дугорочне циљеве и постане извориште регионалне међузависности.

Реинтеграција Блиског истока као једног од најзначајнијих региона по турске националне интересе, представља једно од централних питања спољне политике Турске од доласка АКП на власт, што је имало позитивне реперкусије на турско-сиријске односе. Током осам година власти АКП, извоз Турске у Сирију је повећан са 266 милиона долара из 2002. на 1.84 милијарди 2010. године³, чему је допринео и билатерални споразум о слободној трговини који је ступио на снагу током 2007. године. Сирија је требало да буде и део зоне слободне трговине коју је Турска намеравала да успостави са, поред Сирије, још две државе Леванта – Либаном и Јорданом. Током 2009. године, договорено је успостављање безвизног режима између Турске и Сирије, што је до 2011. године Турска издејствовала са Ираком и Ираном.⁴ Поправљање односа две земље пратило је развијање личних пријатељских односа Ердогана и сиријског председника Башара ел Асада, а

- 1) Ахмет Давутоглу, *Стратегијска дубина*, Службени гласник, Београд, 2014, стр. 77.
- 2) Слободан Јанковић, „Турска на Блиском истоку“, у зборнику: *Турска регионална сила* (приредили: Миша Ђурковић, Александар Раковић), Институт за европске студије, Београд, 2013, стр. 139-140.
- 3) Подаци о извозу преузети од: Turkish Statistical Institute, Интернет, http://www.turkstat.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046, 20/10/2018.
- 4) Слободан Јанковић, „Турска на Блиском истоку“, нав. дело, стр. 151.

најављена изградња Бране пријатељства на пограничној реци Оронтес је требало да представља круну пријатељства две државе.⁵

2. АРАПСКО ПРОЛЕЋЕ: ИЗАЗОВ И НОВА ШАНСА ЗА ТУРСКЕ ИНТЕРЕСЕ У СИРИЈИ

Са ширењем таласа револуција Блиским истоком, познатим као „арапско пролеће“, билатерални односи Турске и Сирије, али и целокупна регионална политика Турске која почива на принципу „нула проблема са суседима“, морали су бити редефинисани. У почетку резервисано, руководство АКП је постало свесно да би пасиван и равнодушан став према устанку у Сирији нашкодио турском имиџу у региону, што је утицало и на промену политике према званичном Дамаску.⁶ Поучена примером са револуцијом у Тунису, Либији и Египту, процена турских власти је морала бити да ће након милитаризације протеста и ескалације сукоба у Сирији, као и услед међународних притисака и санкција, режима Башара ел Асада убрзо отићи у историју. Одлука Турске да подржи протесте против Асада представљала је одлуку стратешких домета, будући да се рачунало на његов скори одлазак и успостављање нове власти у Сирији, где би путем утицаја на различите опозиционе групе са про-исламским предзнаком Турска остварила директнији утицај на унутрашње политичке процесе у „новој Сирији“. Иако таква одлука представља одступање од политике „нула проблема са суседима“, она није у потпуности у супротности са Давутоглуовом стратегијом – „Краткорочне тактичке рачунице не смеју довести до трајног кварења стратегијског имиџа“.⁷ Подршка Асаду носила би са собом превише ризика, будући да би унизила слику о Турској у арапском свету, док би у случају победе побуњеника, која се

5) Уједно и посредно признање територијалног интегритета Турске и суверенитета над провинцијом Хатај, будући да је брана требало да буде изграђена на пограничној реци између Сирије и турске области на коју је арапска држава некада претендовала.

6) Ziya Onis, “Turkey and the Arab Revolutions: Boundaries of Regional Power Influence in a Turbulent Middle East”, *Mediterranean Politics*, Routledge, London, No. 2/2014, стр. 208.

7) Ахмет Давутоглу, *Стратегијска дубина*, нав. дело, стр. 378.

чинио извесном, Анкара у суседству имала непријатељски настројен режим. Напослетку, велики број група које су се појавиле као носиоци опозиционих активности, попут Муслиманске браће, с обзиром на њихов исламистички предзнак, биле су и идеолошки блиске АКП. Ипак, турски одлучиоци су потценили снагу Асадовог режима, преценили могућности побуњеника, и превидели одлучност Русије и Ирана да бране свог савезника.

Од тренутка заузимања стране, Турска је постала једна од земаља које су најгласније позивале Асада да одступи, док је, с друге стране, пружала организациону и логистичку помоћ побуњеницима. Самопроглашена *Слободна сиријска армија* оформљена је у Турској, где су имали и базе,⁸ док је и *Сиријски национални савет*, као кровно политичко тело дела опозиционих група, формиран уз помоћ Турске током 2011. и 2012. године. За патронат над опозиционим групама, Турска се надметала са Саудијском Арабијом и Катаром, где су „Катар и Турска подржавали Муслиманско братство, а Саудијска Арабија свакога сем њих“.⁹ Такође, Анкара је подржавала тврдокорне исламистичке и цихадистичке групе попут *Ахрар ал-Шам* и својевремено *Џабат ал-Нусра* (ал-Нусра), као и туркменске милиције, попут бригаде *Султан Мурат*, којима је Турска једини покровитељ.¹⁰ Турска је наведене, и друге опозиционе групе подржавала и толерисањем пристизања добровољаца преко њене територије, од којих су многи завршили у редовима терориста ал-Нусре и Исламске државе (ИД), због чега је по многима Турска била означена као цихадистички коридор. У ваздушне ударе коалиције окупљене око Сједињених Америчких Државе (САД) усмерене на терористе ИД Турска се укључила након низа терористичких напада који су се на њеној територији догодили 2014. и 2015. године. Као резултат договора, Турска у јулу 2015. године ставља војсци САД на располагање војни аеродром у Инџир-

8) Слободан Јанковић, „Турска на Блиском истоку“, нав. дело, стр. 154.

9) Christopher Phillips, “Eyes Bigger than Stomachs: Turkey, Saudi Arabia and Qatar in Syria”, *Middle East Policy*, Middle East Policy Council, Washington, No. 1/2017, стр. 39.

10) Cale Salih, “Turkey, the Kurds and the Fight Against Islamic State”, *European Council on Foreign Relations Policy Brief*, London, 2015, стр. 5.

лику.¹¹ Договор је подразумевао и обавезу САД да ваздушну базу не користе за подршку курдским милицијама на северу Сирије.¹²

3. КУРДСКИ ФАКТОР У СИРИЈИ

Махом маргиналан политички чинилац током трајања Сиријске Арапске Републике, Курди су са „арапским пролећем“ добили прилику да на улицама градова широм северне Сирије искажу своје незадовољство актуелним режимом, што је каткад доводило и до оружаних сукоба са Сиријском армијом.¹³ У околностима милитаризације протеста широм Сирије, Дамаск доноси одлуку да повуче своје снаге са севера земље до јула 2012. године,¹⁴ остављајући простор *Јединицама народне одбране* (ЈПГ)¹⁵ да преузму контролу над областима са курдском већином. Током 2012. и 2013. године, Курди су успели да у највећој могућој мери консолидују и даље расцепкану територију под својом контролом, и тако на рачун владе у Дамаску успоставе власт над три раздвојене области са курдском већином на северу Сирије. Коалиција окупљена око *Партије демократске уније* (ПЈД) 2013. године проглашава аутономну област Рожава (Rojava) и почетком 2014. године доноси привремени уставни акт, по коме је ентитет политички устројен на принципима демократског конфедерализма, идеолошки уобличеног од стране Абдулаха Оцалана, лидера *Радничке партије Курдистана* (ПКК), који се од 1999. године налази у турском затвору на острву Имрали.¹⁶

11) Slobodan Janković, “Vectors of Turkish foreign policy: What remains of the Strategy for 2023?“, *Međunarodni problemi*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, No. 1/2016, стр. 19.

12) Michael J. Totten, “The Trouble with Turkey: Erdogan, ISIS, and the Kurds”, *World Affairs*, Policy Studies Organization, Washington, Fall 2015, стр. 11.

13) Директној конфронтацији курдских протестаната и сиријских снага безбедности посведочила је и 2004. година, када је током насилних демонстрација у Камишлију погинуло више десетина људи.

14) Ghadi Sary, “Kurdish Self-governance in Syria: Survival and Ambition”, *Chatham House Research Paper*, London, September 2016, стр. 15.

15) Одреди курдске милиције, формирани након догађаја у Камишлију 2004. године, до избијања грађанског рата у Сирији остали су пасивни. Милиције су командно подређене про-курдској *Партији демократске Уније*.

16) Оцалан је од стране турских власти означен као одговоран за преко 30 хиљада мртвих у сукобу турских снага безбедности и терориста ПКК, како их они

Преломни тренутак у курдским настојањима у Сирији представљала је опсада градића Кобани крајем 2014. и почетком 2015. године, када су се на путу експанзије терориста ИД нашли западни крајеви Рохаве, територијално раздвојени од друга два дела курдског ентитета. Једина веза Кобанија са другим курдским областима била је преко територије Турске, која је оклевала да пропусти најпре добровољце, а потом и јединице ирачких Курда да помогну браниоце. Пасивно држање Турске током вишемесечне опсаде града изазвало је незадовољство и извело хиљаде Курда на улице градова југоисточне Анадолије, где је током протеста у октобру 2014. године страдало 52 људи.¹⁷ Позиција Турске у односу на опсаду била је јасна: „Нема трагедије у Кобанију... На делу је рат две терористичке групе“.¹⁸ Турска у ПЈД и курдским милицијама види продужену руку ПКК, коју Турска, Европска Унија (ЕУ) и САД виде као терористичку организацију.¹⁹ Разбијање опсаде Кобанија у марту 2015. године представљало је прекретницу, како у даљим настојањима Курда да обједине раздвојене области, тако и у свеукупној борби против ИД у Сирији. Победа, описана и као „курдски Стаљинград“,²⁰ донела је Курдима симпатије међународне јавности и убрзо уверила коалицију предвођену САД да су Курди најефикаснији борци против ИД, што ће даље цементирати њихову сарадњу. Курди су недуго затим прешли у офанзиву на територији под контролом ИД, што ће им омогућити да током 2015. године споје две источне области, и тако учине да кантон Африн остане једина енклава под њиховом контролом.

Консолидацију курдског ентитета у Сирији пратило је обнављање турско-курдског конфликта унутар Турске, чему

виде. Сукоб милитантне курдске организације и турске државе започео је средином осамдесетих, и са изузетима периода примирја, траје до данас.

17) Kalic Kanat & Kadir Ustun, “U.S.-Turkey Realignment on Syria”, *Middle East Policy*, Middle East Policy Council, Washington, No. 4/2015, стр. 94.

18) Изјава Јасмина Актаја, потпредседника АКП. Цитат преузет из: *Kobane: Air strikes 'stall IS advance' on Syria border town*, BBC, 10 October 2014, Интернет, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29555999>, 20/10/2018.

19) ПКК и ПЈД имају заједничку историју, идеологију и припадност истој кровној организацији *Унији заједница Курдистана*.

20) *The Kurdish Stalingrad*, *The Economist*, 1 November 2014, Интернет, <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2014/11/01/the-kurdish-stalingrad>, 20/10/2018.

су знатно допринели протести Курда због Кобанија и неочекиван успех про-курдске *Народне демократске партије* (ХДП), која је на општим изборима у јуну 2015. године успела да пређе изборни праг од 10% и уђе у турски парламент. Након ескалације насиља на југоистоку земље долази до пораста забринутости Анкаре због сарадње држава Запада са ПЈД: „За многе у Турској, деценијама дуго уверење да САД намеравају да створе независни Курдистан који би довео до цепања Турске постајало је реланост“.²¹ Турска је све време трајања грађанског рата у Сирији имала изразито негативан став према постојању курдских области под искључивом контролом ПЈД и ЈПГ милиција. Док је на терену помагала њима ривалске опозиционе групе и пасивно посматрала терор ИД, Турска је у домену високе политике спроводила политику маргинализације ПЈД. Анкара је искористила свој утицај да издејствује да ПЈД не буде укључена у Високи преговарачки комитет, формиран током 2015. године у сврху заједничког наступа сиријске опозиције у трећој рунди мировних преговора у Женеви.²² С друге стране, Турска је водила кампању дискредитације сиријских Курда, оптужујући их за прекогранични тероризам и домокрафску прекомпозицију новоосвојених области.²³

Услед заоштравања односа Русије и Турске након обарања руског ловца у новембру 2015, али и као последица добрих односа са Асадом уопште, долази до прећутне сарадње сиријских Курда са Русијом крајем 2015. и током прве половине 2016. године. Само обарање авиона, високи званичник Уније заједнице Курдистана, кровне организације ПЈД и ПКК, окарактерисао је као један у низу примера турског помагања ИД или ал-Нусре, мета руске авијације.²⁴ Почетком 2016. го-

21) Kalic Kanat & Kadir Ustun, “U.S.-Turkey Realignment on Syria”, нав. дело, стр. 96.

22) Christopher Phillips, “Eyes Bigger than Stomachs: Turkey, Saudi Arabia and Qatar in Syria”, нав. дело, стр. 39.

23) *Ankara Warns PYD over 'demographic change' in northern Syria*, Hurriyet Daily News, 22 June 2015, Интернет, <http://www.hurriyetdailynews.com/ankara-warns-pyd-over-demographic-change-in-northern-syria-84296>, 20/10/2018.

24) Џемил Бајик, члан извршног одбора Уније Заједница Курдистана. Цитат преузет из: *KCK's Bayik: Turkey downed the Russian plane to protect ISIS*, ANF NEWS, 26 November 2015, Интернет, <https://anfenglish.com/features/kck-s-bayik-turkey-downed-the-russian-plane-to-protect-isis-13242>, 20/10/2018.

дине, у званично некординисаном нападу, курдске милиције користе ваздушне ударе Русије на положаје исламиста и офанзиву Асадових снага на северу земље, како би приграбили део територије опозиционара за себе. Калкулација Курда је била да је, у околностима „резервисане“ Обаине политике у Сирије, заоштравања односа са Турском и конкретних војних успеха Асада и савезника, било неопходно да помогну себи. Дугорочне страхове Курда, можда је најбоље сажео курдски аналитичар из Сирије, Барзан Исо: „Чињеница да САД остају неме на њихову (турских Курда прим. аут.) патњу, да не желе да нам доделе политичко признање, те да нас не подржавају у Женеви или у нашим настојањима да успоставимо коридор до Африна, наводи нас на помисао да ће нас САД напустити једном када поразе Даеш (ИД, прим. аут).²⁵ Из тих разлога, Курди све време рата у Сирији остављају простора за сарадњу са Русијом и Асадом, рачунајући на њихову потенцијално значајну улогу у послеартним комбинаторикама.

4. ПОСЛЕДИЦЕ ПОКУШАЈА ПУЧА ИЗ ЈУЛА 2016. ГОДИНЕ ПО СПОЉНОПОЛИТИЧКУ ПОЗИЦИЈУ ТУРСКЕ

Након неуспелог покушаја пуча против Ердогана у ноћи између 15. и 16. јула 2016. године, на удару турске државе су се нашли следбеници Фетулаха Гулена, који је од стране турске владе означен као напосредни организатор државног удара. У метежу који је настао након пуча, турске власти су притвориле или отпустиле десетине хиљада запослених у војсци и јавним установама, под оптужбом да су као припадници Гуленове тајне мреже инфилтрирани у државне службе.²⁶ Влада Турске је, такође, прогласила тромесечно ванредно стање, „дајући себи моћ да управља путем декрета и заобиђе прописно изабрани парламент“, што је, након седам продужетака, укинато тек у јулу 2018. године.²⁷

25) *Mission impossible? Triangulating U.S.-Turkish Relations with Syria's Kurds*, Wilson Center, Aprile 13 2016, Интернет, <https://www.wilsoncenter.org/publication/mission-impossible-triangulating-us-turkish-relations-syrias-kurds>, 20/10/2016.

26) Jim Zanotti, "Turkey: Background and U.S. Relations", *Congressional Research Service Brief*, Congressional Research Service, Washington, 4 August 2016, стр. 4.

27) Michael M. Gunter, "Erdogan and the Decline of Turkey", *Middle East Policy*,

С обзиром да су неки од турских официра из базе Инцирлик били умешани у заверу против Ердогана, те због чињенице да је база коришћена као нека врста логистичког центра пучиста, појавила се сумња међу појединим круговима у Турској да су САД унапред имале информације о пучу.²⁸ Сумњу о умешаности савезника додатно је подгревало и одбијање америчких званичника да, због недостатка правно ваљаних доказа, изруче Гулена Турској.²⁹ Незадовољство Турака најбоље је исказао Ердоган у серији говора након пуча, док је крајем јула директно оптужио америчког генерала Џозефа Вотела за сврставање уз пучисте.³⁰ Амерички државни секретар Џон Кери је, с друге стране, упозорио Турску да би наставак репресије и чистки представљао „велики изазов за његове (Ердоганове, прим. аут.) односе са ЕУ, са НАТО, са свима нама...“³¹ Недостатак солидарности након пуча представљао је симболичну прекретницу након које су сви антагонизми између САД и Турске испливали на површину, који, ипак, своје узроке имају у средњорочним и дугорочним намерама Турске да се позиционира као независна политичка снага у међународној арени, чиме је дошло до стратешког размиоилажења између савезника. Одлука САД да не испоручи Турској наоружање, трзавице у вези са кршењем санкција Ирану, изражавање забринутости због владавине закона у Турској, ширење анти-америчких садржаја на про-владиним медијима у Турској, као и притварање америчких држављана - све су обележја пучем оптерећених односа.³²

Пуч је оставио последице и на односе Турске и ЕУ. Према оцени Булента Араса, „преовлађујућа је перцепција

Middle East Policy Council, Washington, No. 2/2017, стр. 126.

28) Jim Zanotti, “Turkey: Background and U.S. Relations”, нав. дело, стр. 6.

29) Гулен се од 1998. године налази у Пенсилванији, САД.

30) *Turkey’s Erdogan to drop lawsuits against people who insulted him*, BBC, 30 July 2016, Интернет, <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-36925723>, 20/10/2018.

31) *John Kerry Rejects Suggestion of U.S. Involvement in Turkey Coup*, The New York Times, 17 July 2016, Интернет, <https://www.nytimes.com/2016/07/18/world/europe/john-kerry-rejects-suggestions-of-us-involvement-in-turkey-coup.html>, 21/10/2018.

32) Више у: Jim Zanotti & Clayton Thomas, „Turkey: Background and U.S. Relations”, *Congressional Research Service Brief*, Congressional Research Service, Washington, 9 November 2017, стр. 1-15.

креатора политике у Турској да их је ЕУ напустила у кобном тренутку, и касније пропустила да се искупи за то³³. Незадовољство Турске додатно је потхрањивала чињеница да се ЕУ није довољно снажно дистанцирала од Гулена, који у Европи, а нарочито у Немачкој има снажно упориште.³⁴ У таквим околностима долази до замрзавања процеса преговора ЕУ и Турске, који формално, ипак, није прекинут. О ниском нивоу односа две стране сведочи и агресивна реторика којој се прибегава од стране турских званичника, који неретко праксе појединих европских лидера пореде са нацистичким. Практика је Европе, са друге стране, да турским званичницима на дозвољава политичка и предизборна окупљања у дијаспори, што је био случај са референдумом из 2017. и председничком кампањом из 2018. године. Колико је слика који Европљани имају о Ердогану лоша можда најбоље показује чињеница да је у самој завршници кампање у Немачкој, канцеларка Ангела Меркел, како би мобилисала национално настројене бираче, позивала на обустављање процеса преговора ЕУ и Турске.³⁵

С друге стране, промена расположења Ердогана имала је позитивне импликације на односе Турске и Русије, који су након инцидента са обарањем руског ловца у новембру 2015. пали на најнижи ниво. Назнаке за отопљавање односа дате су већ крајем јуна када се Ердоган у писму руском председнику Владимиру Путину, након седам месеци, извинио за обарање авиона, да би већ 9. августа, приликом посете Москви, Ердоган изразио личну захвалност Путину за солидарност током и након пуча.³⁶ Након овог отварања долази до укидања руских санкција усмерених према пољопривредом и туристичком сектору турске економије, што већ током 2017. доводи до опоравка економских односа две земље. Такође, долази до финализације договора о продаји С-400 против-ваздушног

33) Bulent Aras, "Turkish foreign policy after July 15", *IPC Policy Paper*, IPC, Istanbul, 2017, стр. 11.

34) Ибидем, стр. 11.

35) *Merkel call to stop Turkey's EU bid draws mixed response*, Reuters, 7 September 2017, Интернет, <https://www.reuters.com/article/us-eu-turkey-finland/merkel-call-to-stop-turkeys-eu-bid-draws-mixed-response-idUSKCN1B11AE>, 21/10/2018.

36) *Erdogan and Putin Discuss closer ties in first meeting since jet downing*, The Guardian, 9 August 2016, Интернет, <https://www.theguardian.com/world/2016/aug/09/erdogan-meets-putin-leaders-seek-mend-ties-jet-downing-russia-turkey>, 21/10/2018.

система Турској, који се појавио као алтернатива америчком Патриоту, док је изградња гасовода Турски ток (Плави ток 2) започета током 2017. године. У априлу 2018, руске компаније започињу радове на изградњи прве турске нуклеарне електране, пројекту вредном 20 милијарди долара. Према неким посматрачима, након пуча долази до превласти „евроазијаниста“ над „атлантистима“ у турској војсци, где су ови први наклоњенији јачању веза са Русијом, Ираном и Кином.³⁷ Отопљавање односа са Русијом имало је далекосежне импликације и на ангажман Турске у Сирији.

5. ОПЕРАЦИЈА „ШТИТ ЕУФРАТА”

На крилима америчке помоћи, сиријски Курди су за врло кратко време успели да пређу у офанзиву против ИД на простору источно од Еуфрата, да би већ у августу 2016. године успели да пређу реку и од припадника ИД преузму град Манбиц и околину. Лидери курдске револуције нису крили намере да управо преко тог простора компактну територију Џазира и Кобани региона споје са енклавом Африн на крајњем западу. С друге стране, Турска се од 2014. суочава са бомбашким нападима од стране припадника ИД на својој територији, као и са повременим гранатирањем са дела територије дуж турско-сиријске границе под контролом ове теорирстичке организације – управо са простора чије је преузимање било део курдских настојања. У таквим околностима, Турска, заједно са њој блиским опозиционим групама, на северу Сирије 24. августа 2016. покреће операцију Штит Еуфрата (ШЕ).

Анкара је интервенцијом на простору око градова Царабулус, Дабик и ал-Баб настојала да оствари више циљева истовремено. Прво, Турска је интервенцијом намеравала да појас дуж своје границе под контролом ИД очисти од терориста, што је од стране турског премијера званично означено као циљ операције.³⁸ Друго, Турска је заједничком опера-

37) Jim Zanotti & Clayton Thomas, “Turkey: Background and U.S. Relations”, нав. дело, стр. 8.

38) *Turkey sends tanks into Syria in operation aimed at Isis and Kurds*, The Guardian, 24 August 2016, Интернет, <https://www.theguardian.com/world/2016/aug/24/turkey-launches-major-operation-against-isis-in-key-border-town>, 21/10/2018.

цијом са туркменским и осталим њој блиским опозиционим групама настојала да ојача посрнуле побуњенике на северу Сирије, који су се у претходном периоду, услед офанзиве Асадових снага на Алепо и ширења курдског ентитета на њихов рачун, нашли у незавидној ситуацији и опадању моћи. Треће, Турска је операцијом успела себи да обезбеди већу улогу у сиријском грађанском рату кроз снажније присуство на терену и јачање релативне снаге њој блиских група у редовима опозиције, што ће јој омогућити да у кратком року постане доминантан покровитељ опозиције и тако један од кључних фактора у мировном процесу који треба да доведе до краја рата. Четврто, операцијом је коначно требало да дође до успостављања „сигурне зоне“ на северу Сирије, где би се вратио део сиријских избеглица из Турске. Напослетку, можда најважнији циљ операције ШЕ био је формирање тампон зоне од своје границе до града ал-Баба и тако дефинитивно рушење снова Курда о повезивању кантона Африн са остатком своје територије: „Успех Курда у освајању Манбица суочио је Турску са скоро уједињеном про-ПКК границом на југу, што је Ердоган видео као егзистенцијалну претњу, нарочито након обнављања сукоба на унутрашњем плану“.³⁹ Намера Курда је била да нападима из правца Африна и Манбица протерају ИД са тог простора и тако успоставе јединствену територију, чему сведочи и формирање Војних већа за Царабулус и ал-Баб, који је, након ослобађања градова од терориста, требало да преузму посао осигуравања безбедности на том простору. Успостављање курдског ентитета дуж целе турско-сиријске границе је нешто што Анкара није желела да дозволи, а само прелажење Еуфрата је у више наврата истакнуто као „црвена линија“.⁴⁰

Снаге намењене за извођење операције ШЕ биле су састављене махом од туркменских и турској блиских опозиционих група, које су током операције биле под турском оперативном командом. У својим акцијама биле су потпомогнуте турским командосима и оклопним јединицама, као и ар-

39) Michael M. Gunter, “Erdogan and the Decline of Turkey”, нав. дело, стр. 130.

40) *Turkey struck Kurdish militia in Syria twice: PM Davutoglu*, Reuters, 27 October 2015, Интернет, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-turkey-kurds-idUSKCN0SL0SP20151027>, 21/10/2018.

тиљеријском и ваздушном подршком. Већ на самом почетку операције, турски званичници су Курдима испоставили ултиматум – повлачење на источну обалу Еуфрата или ширење борбених дејстава на њих. Ово је суочило САД са могућношћу директног сукоба између њихова два савезника, где би, без обзира на стварне циљеве и жеље Вашингтона, Турци однели победу и тако показали свету да је могуће спроводити једностране акције мимо америчких интереса и против њихових штићеника. Могућност да САД буду још једном стављене пред свршен чин, у рату који је већ довољно уздрмао њену репутацију, налагала је одлучну дипломатску акцију како би се предупредиле негативне последице. Потпредседник САД Џозеф Бајден је првог дана интервенције позвао Курде да се повуку источно од реке и запретио обустављањем подршке у случају да поступе супротно.⁴¹ Амерички званичници су у више наврата позивали Курде да се повуку, што ови никада нису у потпуности учинили. Повлачење је било споро и делимично, и подразумевало је одлазак курдских милиција, док су борци Војног већа Манбица, састављени од локалних Арапа, и представници цивилних власти Рохаве остали на позицијама. Манбиц, ипак, није био примарни циљ операције, па изузев спорадичних борби дела побуњеника и курдских снага, није дошло до веће конфронтације турске армије и Курда, чега су се прибојавали у Вашингтону. За разлику од периода непосредно након пуча, када су многи доводили у питање чланство и улогу Турске у НАТО, тада су од савезника стизали другачији тонови и ласкава истицања кључне улоге коју Турска игра у борби против ИД.⁴² Сукоб већих размера је избегнут захваљујући договору између владе у Дамаску и Курда са почетка марта 2017. године, којим је неколико критичних насеља западно од Манбица предато централној

41) *Biden warns Kurds not to seek separate enclave on Turkish-Syrian border*; The Washington Post, 24 August 2016, Интернет, https://www.washingtonpost.com/world/biden-visits-turkey-on-mission-to-repair-strained-relations/2016/08/24/bc684904-6a04-11e6-99bf-f0cf3a6449a6_story.html?utm_term=.697d1a200039&noredirect=on, 21/10/2018.

42) *Secretary General: Turkey is a strong and valued member of our Alliance*, NATO.INT, 9 September 2016, Интернет, https://www.nato.int/cps/ua/natohq/news_135061.htm?selectedLocale=en, 21/10/2018.

власти.⁴³ Турском премијеру није преостало ништа друго до да 29. марта прогласи крај операције ШЕ.

6. МИРОВНА НАСТОЈАЊА И ПРЕГОВОРИ У АСТАНИ

Још током трајања операције ШЕ, у децембру 2016. године Русија и Турска постижи договор о прекиду ватре на простору Сирије, којом нису обухваћени актери које су неке од страна сматрале терористичким групама: ИД, курдске милиције и „деривати“ ал-Нусре. Истог месеца, на трилатералном састанку Русије, Турске и Ирана у Москви најављени су мировни преговори између владе у Дамаску и опозиције, којима би се проширио режим прекида ватре и олакшала ситуација по цивилно становништво. Први у низу преговора две стране одржан је у јануару 2017. године у Астани, када су интересе опозиције заступале вође побуњеничких група, за разлику од праксе преговора у Женеви где су у име опозиције наступали опозициони лидери у егзилу, са мало стварног утицаја на дешавања у Сирији. Ова промена је осликавала реално стање на терену, где су различите, махом исламистичке, групе носиоци анти-владиних активности. Русија, Иран и Турска су иницијатори преговора, покровитељи две стране и гаранти договореног. Нове околности су навеле турског премијера Мехмета Симшека да задовољно оцена да у Астани, на решавању кризе, по први пут заједно раде „актери који имају велике улоге, који су на терену и имају значајан утицај на зарађене стране...“⁴⁴ Наредне рунде преговора су биле ограниченог домета, и превасходно усмерене на питања консолидације прекида ватре и успостављања зона де-ескалације на подручјима под контролом опозиционих група. Међутим,

43) Договору је кумовала Русија, па је тиме дефинитивно одбачено мишљење да је дошло до склапања анти-курдске коалиције између Турске и Русије. Наиме, током трајања операције, страхове Курда да је, услед промене међународно-политичких околности, дошло до споразумевања две стране потхрањивала је млака реакција Русије на турску интервенцију и повреду суверенитета Сирије. Том утиску је допринела и одлука Турске да ускрати помоћ побуњеницима у Алепу, дозвољавајући Асаду да у децембру 2016. поврати источни део града.

44) *Syria: What you need to know about the Astana talks*, CNN, 22 January 2017, Интернет, <https://edition.cnn.com/2017/01/22/middleeast/explaining-astana-talks/index.html>, 21/10/2018.

због практичне немогућности прављења разлике између терористичких и умерених опозиционих група, као и промене снага на бојишту, одржање прекида ватре између зараћених страна испоставило се као немогућ задатак. Као резултат, побуњеничке енклаве на југу Сирије су очишћене, а провинција Идлиб и територија захваћена операцијом ШЕ, данас представљају последње насељено упориште опозиционих група.

Турска је спонзорисањем и учествовањем у преговорима у Астани успела да задовољи више циљева истовремено. На извештајан начин, преговори су омогућили посредно међународно признање за једнострану војну акцију на северу Сирије. Друго, она је сада, за разлику од преговора у Женеви, неприкосновени лидер опозиционих група са севера и један од најважнијих фактора у мировном процесу. На тај начин, Анкара остварује бар део визије о Турској као регионалној сили, способној да се, независно од воље светских центара моћи, носи са безбедносним и политичким изазовима у суседству. Напослетку, она је утицајем који је имала на ток мировних преговора у Астани успела да маргинализује сиријске Курде. Искључењем ПЈД из мировног процеса Турска је настојала да наведе сиријску владу и опозицију на политичке преговоре без представника Курда, и тако одагна стрепње о успостави аутономног курдског ентитета дуж своје границе са послератном Сиријом. Додатно, изузећем Курда из прекида ватре, а потом и зона де-ескалације, Турска је успела да постави добре темеље за своја будућа наступања према њима.

7. ОПЕРАЦИЈА „МАСЛИНОВА ГРАНА”

У јануару 2018. године Турска покреће нову операцију на простору око града Африн, енклаве под контролом Курда на крајњем северозападу Сирије. Као и у операцији ШЕ, Турска се и током операције Маслинова грана ослањала на комбиноване формације, састављене махом од њој блиских група Слободне сиријске армије, у међувремену организационо и технички оспособљених, и, у мањој мери, од јединица регуларне турске војске. С обзиром на надмоћ на бојном пољу, трупе подржане од стране Турске су за мање од 70 дана успеле да овладају читавим простором кантона Африн, ос-

тављајући тако област око Тал Рифата једином територијом западно од Манбица под контролом Курда.

Операција је наступила у, по Турску, повољним међународним околностима. Већ на саму најаву протеста про-курдске ХДП против операције у Африну, Ердоган је одговорио упозорењем да ће свако ко се одазове позиву платити велику цену: „Ово је национална борба. Сломићемо свакога ко се буде успротивио тој борби.“⁴⁵ Операцију Маслинова грана пратила је појачана репресија над опозиционом ХДП, а на апеле европских званичника да смањи насиље на унутрашњем плану Анкара је остала gluva. Турска се нија обазирала ни на позиве појединих земаља ЕУ да се ограничи насиље према цивилима у Африну, којим је операција обилавала. Могућност тако отвореног наступа против најважнијих америчких савезника у рату против ИД, у великој мери је олакшало окретање од САД и одлука Анкаре да регионалну политику води искључиво у складу са својим интересима. Такође, чињеница да америчке трупе, за разлику од источног дела Рохаве, нису биле стациониране у Африну, омогућила је Турској извођење операције без страха да ће доћи до директног сукоба са савезником. Унутрашња политичка трвења у која је увучена Трампова администрација и његова конфузна најавна повлачења из Сирије само су дале ветар у леђа Ердогану, који је по заузимању Африна најавио ширење операције даље на исток. Ипак, преливање сукоба на регион Манбица је избегнуто услед договора о повлачењу Курда на леву обалу Еуфрата, који су Турска и САД постигли у јуну 2018.

Немоћ савезника и геостратешка непогодност са којом су се Курди суочавали у Африну довели су их у ситуацију да се могу ослонити једино на своје снаге, које су, с обзиром на дозволу владе у Дамаску, током операције пристизале из источних крајева курдског ентитета. Ипак, бес Курда није био усмерен према савезницима, који су били немоћни да их заштите, већ према Русији: „Због договора Русије и Турске... јасно је да је Руска Федерација партнер турске државе у проливању крви недужног курдског народа“, стајало је у

45) *Erdogan warns of 'heavy price' for protests against Syria operation*, Arab News, 22 January 2018, Интернет, <http://www.arabnews.com/node/1230366/middle-east>, 21/10/2018.

саопштењу команде ЈПГ.⁴⁶ За контролу неба над кантоном Африн била је задужена руска авијација, што је, с обзиром на чињеницу да је Турска у операцији користила ваздушне нападе, многе навело на помисао да је дошло до договора, макар и прећутног. Такође, пред сам почетак операције, Русија је повукла своје посматраче из Африна, који су се на том простору налазили још од марта 2017. године. Сумњу у сарадњу две стране додатно је подстицала и чињеница да је упоредо са операцијом Маслинова грана текла и офанзива Асадових снага на источну Гуту, последње упориште исламиста у околини Дамаска. Договор Русије и Турске, иако не формализован, омогућио је двома странама да, пред отпочињање политичких преговора о окончању рата, додатно побољшају своје и позиције својих штићеника.

8. ЗАКЉУЧАК

За разлику од периода хладног рата, када је политика Турске према Сирији превасходно била одређена дејством системских чинилаца, након пада гвоздене завесе, а нарочито од доласка АКП на власт, Турска се отвара према Сирији и Блиском истоку. Тада је Анкара настојала да се у мирном и стабилном окружењу наметне као регионални лидер и модел за државе регије. Након отпочињања сукоба у Сирији, Турска је, услед регионалних околности, била приморана на промену политике према дојучерашњем партнеру, Асаду. Одлука је била одређена тежњом да у случају погрешног избора стране у сукобу не поквари односе са другим државама у региону и прагматичном калкулацијом да би победом опозиције, која се чинила извесном, добила више. Почетак рата представља период када је Турско наступање у Сирији, у највећој мери, било компатибилно са наступањем западних савезника.

Забринутост за развој догађаја у Сирији расла је са јачањем курдског фактора на северу државе и обнављањем турско-курдског конфликта на унутрашњем плану. Подршка

46) *The Russian Federation is a partner of bloodshed with the Turkish state in Afrin*, YPG Press Release, 7 March 2018, Интернет, <https://www.ypgrojava.org/The-Russian-Federation-is-a-partner-of-bloodshed-with-the-Turkish-state-in-Afrin,21/10/2018>.

коју су САД након Кобанија пружиле Курдима била је само једна у низу несугласица, које су након више од деценије разградње претили да потпуно уруше америчко-турске односе. До озбиљног погоршања односа долази након неуспелог покушаја пуча у јулу 2016. године, након кога се Турска дефинитивно удаљава из загрљаја САД и заузима самосталну спољнополитичку позицију, нарочито према свом оркужењу. Новонастале околности омогућиле су Турској унилатералан приступ кризи у Сирији, који се у више наврата косио са интересима САД. То је био случај са операцијом Штит Еуфрата, када је Турска пресекла коридор између две области под контролом Курда, а нарочито током операције Маслинова грана, када долази до директног напада на јединице под контролом америчких савезника. С друге стране, удаљавање од Запада отворило је простор за побољшање односа са Русијом и конкретну сарадњу на терену, која је, с обзиром на успехе руског савезника Асада, постала неопходна. Отопљавање односа са Русијом, омогућило је Турској да се укључи у преговоре зарађених страна, овога пута као један од носилаца процеса, што са преговорима у Женеви није био случај. Са приближавањем краја сукоба и дефинитивним заокруживањем територија под контролом ратујућих страна, постало је очигледно да ће утицај Русије, Ирана и Турске бити од пресудног значаја за постизање компромиса између ратујућих страна и тако политичко решавање конфликта.

И након грађанског рата у Сирији, новоформирана спољнополитичка позиција Турске ће остати на снази и пресудно детерминисати њене односе са спољним светом, који ће сада бити вођени искључиво турским националним интересима. Постоје мишљења да је сарадња са Русијом само тактичке природе и да ће историјски антагонизми и стратешка упућеност на конфронтацију временом превагнути. Међутим, чак и у тим околностима, повратак у америчку сферу утицаја засигурно неће бити алтернатива нити стратешко опредељење турских владајућих елита.

Литература

- Давутоглу Ахмет, *Стратегијска дубина*, Службени гласник, Београд, 2014.
- Јанковић Слободан, „Турска на Блиском истоку“, у зборнику: *Турска регионална сила* (приредили: Миша Ђурковић, Александар Раковић), Институт за европске студије, Београд, 2013, стр. 137-158.
- Aras Bulent, “Turkish foreign policy after July 15”, *IPC Policy Paper*, IPC, Istanbul, 2017, pp. 1-12.
- Gunter Michael M, “Erdogan and the Decline of Turkey”, *Middle East Policy*, Middle East Policy Council, Washington, No. 2/2017, стр. 123-135.
- Janković Slobodan, “Vectors of Turkish foreign policy: What remains of the Strategy for 2023?“, *Međunarodni problemi*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, No. 1/2016, стр. 7-23.
- Kanat Kalic; Ustun, Kadir, “U.S.-Turkey Realignment on Syria”, *Middle East Policy*, Middle East Policy Council, Washington, No. 4/2015, стр. 88-97.
- Onis Ziya, “Turkey and the Arab Revolutions: Boundaries of Regional Power Influence in a Turbulent Middle East”, *Mediterranean Politics*, Routledge, London, No. 2/2014, стр. 203-219.
- Phillips Christopher, “Eyes Bigger than Stomachs: Turkey, Saudi Arabia and Qatar in Syria”, *Middle East Policy*, Middle East Policy Council, Washington, No. 1/2017, стр. 36-47.
- Salih Cale, “Turkey, the Kurds and the Fight Against Islamic State”, *European Council on Foreign Relations Policy Brief*, London, 2015, стр. 1-11.
- Sary Ghadi, “Kurdish Self-governance in Syria: Survival and Ambition”, *Chatham House Research Paper*, London, September 2016, стр. 1-24.
- Totten Michael J, “The Trouble with Turkey: Erdogan, ISIS, and the Kurds”, *World Affairs*, Policy Studies Organization, Washington, Fall 2015, стр. 5-12.
- Yavuz Hakan M; Koc, Rasim, “The Turkish Coup Attempt: The Gulen Movement vs. the State”, *Middle East Policy*, Middle East Policy Council, Washington, No. 4/2016, стр. 136-148.
- Zanotti Jim, “Turkey: Background and U.S. Relations”, *Congressional Research Service Brief*, Congressional Research Service, Washington, 4 August 2016, стр. 1-17.
- Zanotti Jim; Thomas, Clayton, „Turkey: Background and U.S.

- Relations”, *Congressional Research Service Brief*, Congressional Research Service, Washington, 9 November 2017, pp. 1-15.
- Ankara Warns PYD over ‘demographic change’ in northern Syria*, Hurriyet Daily News, 22 June 2015, Интернет, <http://www.hurriyetdailynews.com/ankara-warns-pyd-over-demographic-change-in-northern-syria-84296>, 20/10/2018.
- Biden warns Kurds not to seek separate enclave on Turkish-Syrian border*, The Washington Post, 24 August 2016, Интернет, https://www.washingtonpost.com/world/biden-visits-turkey-on-mission-to-repair-strained-relations/2016/08/24/bc684904-6a04-11e6-99bf-f0cf3a6449a6_story.html?utm_term=.697d1a200039&noredirect=on, 21/10/2018.
- Erdogan and Putin Discuss closer ties in first meeting since jet downing*, The Guardian, 9 August 2016, Интернет, <https://www.theguardian.com/world/2016/aug/09/erdogan-meets-putin-leaders-seek-mend-ties-jet-downing-russia-turkey>, 21/10/2018.
- Erdogan warns of ‘heavy price’ for protests against Syria operation*, Arab News, 22 January 2018, Интернет, <http://www.arabnews.com/node/1230366/middle-east>, 21/10/2018.
- John Kerry Rejects Suggestion of U.S. Involvement in Turkey Coup*, The New York Times, 17 July 2016, Интернет, <https://www.nytimes.com/2016/07/18/world/europe/john-kerry-rejects-suggestions-of-us-involvement-in-turkey-coup.html>, 21/10/2018.
- KCK’s Bayik: Turkey downed the Russian plane to protect ISIS*, ANF NEWS, 26 November 2015, Интернет, <https://anfenglish.com/features/kck-s-bayik-turkey-downed-the-russian-plane-to-protect-isis-13242>, 20/10/2018.
- Kobane: Air strikes ‘stall IS advance’ on Syria border town*, BBC, 10 October 2014, Интернет, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29555999>, 20/10/2018.
- Merkel call to stop Turkey’s EU bid draws mixed response*, Reuters, 7 September 2017, Интернет, <https://www.reuters.com/article/us-eu-turkey-finland/merkel-call-to-stop-turkeys-eu-bid-draws-mixed-response-idUSKCN1B11AE>, 21/10/2018.
- Mission imposible? Triangulating U.S.-Turkish Relations with Syria’s Kurds*, Wilson Center, April 13 2016, Интернет, <https://www.wilsoncenter.org/publication/mission-impossible-triangulating-us-turkish-relations-syrias-kurds>, 20/10/2016.
- Secretary General: Turkey is a strong and valued member of our Alliance*, NATO.INT, 9 September 2016, Интернет, https://www.nato.int/cps/ua/natohq/news_135061.htm?selectedLocale=en, 21/10/2018.

Syria: What you need to know about the Astana talks, CNN, 22 January 2017, Интернет, <https://edition.cnn.com/2017/01/22/middleeast/explaining-astana-talks/index.html>, 21/10/2018.

The Kurdish Stalingrad, The Economist, 1 November 2014, Интернет, <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2014/11/01/the-kurdish-stalingrad>, 20/10/2018.

The Russian Federation is a partner of bloodshed with the Turkish state in Afrin, YPG Press Release, 7 March 2018, Интернет, <https://www.ypgrojava.org/The-Russian-Federation-is-a-partner-of-bloodshed-with-the-Turkish-state-in-Afrin>, 21/10/2018.

Turkey sends tanks into Syria in operation aimed at Isis and Kurds, The Guardian, 24 August 2016, Интернет, <https://www.theguardian.com/world/2016/aug/24/turkey-launches-major-operation-against-isis-in-key-border-town>, 21/10/2018.

Turkey struck Kurdish militia in Syria twice: PM Davutoglu, Reuters, 27 October 2015, Интернет, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-turkey-kurds-idUSKCN0SL0SP20151027>, 21/10/2018.

Turkey's Erdogan to drop lawsuits against people who insulted him, BBC, 30 July 2016, Интернет, <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-36925723>, 20/10/2018.

Turkish Statistical Institute, Интернет, http://www.turkstat.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046, 20/10/2018.

Stefan Jojic

TURKISH INTERVENTION IN SYRIA WITHIN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY REGIONAL AND INTERNATIONAL CIRCUMSTANCES

Resume

Turkey's foreign policy recently faced two significant challenges which have led to radical changes within some of the constitutive elements of contemporary foreign policy position of Turkey. On the one hand, Syrian civil war forced Turkey to redefine stance towards some of the basic principles of Its regional policy, while on the other, new circumstances, which have resulted from the failed coup attempt on July 16 2016, have led to the change of Anatolian state's foreign policy attitude, which now takes more independent role in Its international relations. Syrian civil war

dynamics determined Turkey's decision to militarily intervene in the Syrian conflict, in August 2016 and January 2018, as well as to make diplomatic engagement towards a political solution of the conflict. This multidimensional engagement is not an opportunity for satisfaction of Turkey's optimal long-term interests, but rather a forced journey profiled and constrained by regional and international factors. This paper examines the way that current regional and international conditions affected Turkey's efforts in Syria. The first intervention was enforced by the rapid expansion of the Kurdish entity in northern Syria and encouraged by the change of Turkey's foreign policy attitude. Turkey-Russia relations improvement was an essential precondition for Ankara to achieve its goal of being the indispensable factor in the process of political solution of the Syrian conflict. Finally, diplomatic initiative allowed Turkey to exclude Syrian Kurds from cease-fire deals and that way make them valid targets of its second intervention.

Keywords: Syrian Civil War, Turkish Intervention, Euphrates Shield, Olive Branch, Kurds, Islamic State.

* Овај рад је примљен 5. октобра 2018. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 23. новембра 2018. године.